

21.6.2021

kirjaamo@intermin.fi
lainsaadantoyksikko_poliisiosasto@intermin.fi

VN/6255/2021 ja SM014:00/2015

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin lausunto sisäministeriön lausuntopyyntöön työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriö (SM) on pyytänyt Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä (HUS) lausuntoa työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. HUS kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ja lausuu seuraavaa:

HUS haluaa ihan ensimmäiseksi kiinnittää huomiota siihen, ettei asiaa valmistellessa työryhmässä ollut lainkaan terveydenhuollon palvelujärjestelmän edustusta. Tästä huolimatta työryhmä ehdottaa merkittäviä tehtävänsiirtoja poliisilta terveydenhuollon palvelujärjestelmälle. Todennäköisesti työryhmän kokoonpanosta johtuen ehdotuksessa ei ole riittävästi huomioitu, mitkä ovat terveydenhuoltojärjestelmän tosiasialliset mahdollisuudet vastata sille siirrettävistä vastuista. Samalla ehdotuksesta muodostuu kuva, jonka mukaan poliisi haluaa yksipuolisesti siirtää vastuuta tietyistä toiminnoista terveydenhuollon palvelujärjestelmälle ilman asian kokonaisvaltaista yhteistä tarkastelua. Syntyvän vaikutelman mukaan poliisi haluaa eroon epämieluisasta työstä, mutta valmistelussa ei olen huomioitu riittävästi sitä, miten asia olisi käytännössä mahdollista järjestää terveydenhuollossa (tilat, henkilöstö, lainsäädäntö jne). Erityisesti tämä koskee lain poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta 3. luvun 11 §:ää ja 5. lukua. Kokonaisuutena tämä ei anna hyvää kuvaa asian valmistelusta.

Terveydenhuollon palvelujärjestelmän näkökulmasta asian jatkovalmistelussa olisi syytä ottaa huomioon ainakin seuraavat näkökohdat:

Terveydenhuollon näkökulmasta tilanne on monesti se, että päihtynyt on aivan rauhallinen ollessaan poliisin mukana, sillä hän tietää, että polisilla on a) toimivaltaa ja

21.6.2021

b) toimeenpanokykyä eli voimaa. Kun henkilö sitten saapuu päivystyspoliklinikalle ja poliisi poistuu paikalta, henkilön käytös muuttuu aivan täysin ja ollaan erittäin hankalassa tilanteessa. Samalla terveydenhuollon henkilöstöllä tai terveydenhuollossa toimivilla vartioilla ei ole samaa toimivaltaa järjestyksen ylläpitoon kuin poliisilla on. Tässä mielessä poliisin arvio siitä, että henkilö on rauhallinen, on otettava varauksella.

On luonnollisesti hyvä tavoite, että enemmän tai vähemmän Helsingin ns. selviämishoitoasemamalli olisi käytössä ympäri Suomen. Mutta on täysin selvää, ettei tämä toteudu ilman lisäkustannuksia. Tässä henkilöstökustannukset ovat yksi asia, mutta tilat ovat toinen. Viimeisten vuosikymmenten aikana terveydenhuollon valvontaviranomaisten taholta on vahvasti kielletty rakentamasta sairaaloihin eräänlaisia putkatiiloja tai ”erityisvalvonnan tiloja”, jonne tällainen ns. selviämishoitoasematasoinen henkilö/potilas voitaisiin turvallisesti (työturvallisuus, potilasturvallisuus, muiden potilaiden turvallisuus, paloturvallisuus) sijoittaa terveydenhuollon toimipisteessä. Näitä tiloja ei rakenneta aivan käden käänteessä.

Riippumatta siitä, kuka on toiminnan järjestämisestä vastuussa, selviämishoitoasemamalli tulee aina toteuttaa yhteistyössä poliisin kanssa. Näin se on tosiasiallisesti toteutettu Helsingissäkin, ja parhaillaan uusia selviämishoitoaseman tiloja ollaan rakentamassa/remontoimassa Pasilan poliisitalon yhteyteen. Tämä johtuu paitsi toiminnan luonteesta, jolla on paljon kytköksiä poliisitoimintaa ja työprosesseista, mutta myös terveydenhuoltohenkikökunnan työturvallisuudesta. Kun puhutaan tällaisesta toiminnasta, ovat työturvallisuusriskit erittäin korkeat. Vantaalla selviämishoitoasema teoriassa on Peijaksen sairaalan päivystyspoliklinikalla, mutta toiminta ei sisällöllisesti ole samalaista kuin esim. Helsingin selviämishoitoasemalla. Peijakseen tuodaan enemmänkin alkoholi-intoksikaatiopotilaita, joiden tajunnantaso on alentunut ja jotka kuuluvatkin terveydenhuollon hoidettavaksi. Liian idealistiseen kuvaan päihdehuollosta ja sen todellisuudesta ei tässä yhteydessä olekaan syytä haksahda.

Kaikessa asiaan liittyvässä keskustelussa tulee koko ajan muistaa potilaiden kuljettamiseen ja siirtämiseen sekä tähän saatavan poliisin virka-avun saamiseen liittyvät haasteet. Tästä pakkokeinojen ongelmallisuudesta saimme esimakua varsin tuoreessa koronavirusepidemiaan ja Helsingin satamaan liittyvässä keskustelussa, jossa pohdittiin, mitä voidaan tehdä tartuntatautilääkärin määräämästä koronavirustestistä kieltäytyvälle henkilölle. Perusongelma on se, että silloin kun kyseessä on jokin lakisääteinen pakkohoito tai henkilön oikeuksien rajoitustilanne, niin terveydenhuollon henkilöstöllä tulee olla a) riittävä lakisääteinen toimivalta, b) faktinen toimeenpanokyky (ilman, että henkilöstön työturvallisuus vaarantuu), c) asianmukaiset toimitilat tehtävän hoitamiseen, d) selkeät toimintaprosessit ja virka-apuprosessit poliisin suuntaan, koska näiden potilaiden vartiointiin tarvitaan omat toimivaltuutensa.

21.6.2021

Uudessa sote-uudistuksen mukaisessa Uudenmaan erillisratkaisussa tämän asian hoitamisesta Uudellamaalla tulee sopia todella tarkasti, ettei vain käy niin, että toiminta jää jonkinlaiseen hallinnolliseen limboon (vrt. em. satamakeskustelu). Helsingin psykiatrian toimintoja yhdistettäessä HUS Psykiatrian toimintoihin on tulossa selviämishoitoaseman asema. Tässä vaiheessa on vielä epäselvää, tuleeko vastuu sen toiminnasta olemaan jatkossakin Helsingin kaupungilla, vai siirtyykö se HUSille.

Lisäksi tähän kokonaisuuteen liittyen on syytä huomata, että ainakin Uudellamaalla pelastuslaitokset ovat tuoneet esiin, etteivät ne halua enää toteuttaa ensihoidon ns. D-tehtäviä, sillä ne kokevat, että ensihoidon resurssit menevät niissä hukkaan. Samaan aikaan tämän ehdotuksen mukaan poliisi haluaa siirtää terveydenhuollon vastuulle selviämisasematoimintaa, jolloin nämä kehityskulut näyttäytyvät vahvasti erisuuntaisina ja ristiriitaisina.

HUSin näkemyksen mukaan kokonaisuus tulisi palauttaa uuteen valmisteluun, johon otettaisiin keskeisesti mukaan myös terveydenhuollon palvelujärjestelmän edustus ja jossa toimintamallia haettaisiin ja kehitettäisiin tiiviissä yhteistyössä terveydenhuollon ja poliisin kesken. Samalla asiassa tulisi huomioida myös käynnissä olevan sote-uudistuksen ja sen toimeenpanon vaikutukset tähän kokonaisuuteen.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

Markku Mäkijärvi
johtajaylilääkäri

Teppo Heikkilä
hankejohtaja, hallintoylilääkäri